

Armoede is een groot probleem. In 2001 leefde ongeveer een vijfde van de wereldbevolking, 1,1 miljard mensen, van minder dan een dollar per dag.

Bij het onderzoek naar armoede zijn het meten van armoede en de bepaling van de oorzaken en effecten ervan de belangrijkste onderwerpen. Voor het meten van armoede op gedesaggregeerd niveau zijn inkomens- of consumptiegegevens van huishoudens nodig, maar die gegevens zijn vaak niet voldoende beschikbaar.

Met behulp van de econometrische techniek *poverty mapping* is het alsnog mogelijk armoede weer te geven op een gedesaggregeerd niveau. Deze methode vereist het bouwen van een consumptiemodel op basis van enquêtedata, waarin consumptie wordt gerelateerd aan eigenschappen van huishoudens. Dit consumptiemodel wordt vervolgens toegepast op volkstellingsdata, waar vaak geen consumptiedata aanwezig zijn maar wel data over eigenschappen van huishoudens. Op deze manier kan consumptie van een huishouden worden geschat en armoede worden gemeten. Het niveau van aggregatie, nationaal, regionaal of lokaal, waarop het consumptiemodel wordt gebouwd is een belangrijke keuze die gemaakt moet worden. Opdat armoede zo nauwkeurig mogelijk gemeten kan worden, worden methodes voorgesteld waarmee bepaald kan worden op welk niveau van aggregatie het consumptiemodel gemaakt dient te worden. Deze methodes zijn gebaseerd op schattingen van de armoedemaatstaven, in plaats van op de coëfficiënten van het consumptiemodel zoals gebruikelijk is. Onzekerheid is een van de oorzaken van armoede. In rurale gebieden van ontwikkelingslanden schommelen inkomen en consumptie onder andere door onregelmatige regenval en fluctuerende prijzen van landbouwproducten. Arme huishoudens zijn minder in staat deze risico's het hoofd te bieden omdat zij geen buffer hebben en niet makkelijk kunnen lenen. Toch hebben zij strategieën ontwikkeld om hiermee om te gaan. Een van deze strategieën is het ontvangen van overdrachten van overheden, niet-overheidsgebonden organisaties (ngo's), vrienden en familie. Als huishoudens overdrachten ontvangen als er een tegenvallende oogst is en overdrachten aan anderen geven in geval van een goede oogst, dan zijn deze overdrachten te zien als een verzekeringsovereenkomst. Er is bewijs gevonden van het bestaan van deze gedeeltelijke risicodeling. In India is bijvoorbeeld gevonden dat ouders hun dochter laten trouwen met iemand van buiten het eigen dorp om hun sociale netwerk te vergroten en meer risico te kunnen delen. Er is echter nog weinig bekend over

Pan, L. (2009) *Poverty, risk and insurance. Evidence from Ethiopia and Yemen*. Proefschrift. Amsterdam: Tinbergen Instituut.

de vraag hoeveel risico gedeeld wordt. Uit data over huishoudens in rurale gebieden van Ethiopië bleek dat huishoudens niet goed verzekerd zijn tegen inkomensschokken door middel van overdrachten. Gedeeltelijke risicodeling door middel van overdrachten van vrienden en familie blijkt geen effect te hebben. Alleen overdrachten van overheden en ngo's spelen een rol, hoewel slechts minder dan een procent van het risico hiermee wordt afgedekt.

Voor rurale huishoudens in ontwikkelingslanden is vee een belangrijk bezit. Vee wordt gebruikt zowel voor productie als om te sparen. Het houden van vee is ook een manier om inkomensschokken het hoofd te kunnen bieden. Huishoudens

kopen vee als er gunstige omstandigheden zijn, zoals een goede oogst, en verkopen het weer als er ongunstige omstandigheden zijn, zoals een slechte oogst. Op deze manier leiden schommelingen in inkomen niet gelijk tot schommelingen in consumptie. Voorzichtige huishoudens zullen doorgaans meer willen sparen naarmate het risico op een inkomensschok toeneemt, en dus hun veestapel uitbreiden. Daar staat tegenover dat het houden van vee ook risico's met zich meebrengt, zoals aanhoudende droogte waardoor een groot deel van het vee verloren kan gaan. Dit kan een remmende werking hebben op de accumulatie van vee. Vanuit theoretisch oogpunt is het effect van beide risico's op de omvang van de veestapel niet eenduidig. In dit proefschrift wordt geprobeerd dit effect te schatten aan de hand van paneldata over rurale huishoudens in Ethiopië. Hoewel zowel de richting als de omvang van het effect afhangt van hoe productief een huishouden is, gemeten naar demografische variabelen, geografische variabelen en andere eigenschappen van het huishouden, is het effect voor de meeste huishoudens sterk negatief. In geval van een huishouden met een mediane productiviteit, is op basis van een simulatieperiode van negentig jaar de verwachte waarde van de veestapel 46 procent lager dan als er geen risico's zouden zijn geweest. Derhalve veroorzaken beide risico's niet alleen schommelingen in consumptie, maar verlagen zij ook de gemiddelde groei van de veestapel. Zo is er een blijvend negatief effect op de welvaart van een huishouden. De implementatie van formele verzekeringsovereenkomsten in rurale gebieden van ontwikkelingslanden zal daarom welvaartverhogend zijn voor rurale huishoudens.

LEI PAN

Universitair docent aan de Wageningen Universiteit